

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ
Кафедра менеджменту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

здобувача вищої освіти освітнього
ступеня «бакалавр»
4 курсу денної форми навчання
спеціальності 073 «Менеджмент»
Любомира ПІДКОВИЧА

Науковий керівник:
к.е.н., доц. **Володимир ГОБЕЛА**

Рецензент:
к.е.н., доц. **Володимир ДУДЮК**

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

«__» _____ 20__ р., протокол № _____

Завідувач кафедри менеджменту

_____ **Галина ЛЕСЬКІВ**

Львів
2023

АНОТАЦІЯ

Підкович Л. Управління безпековою діяльністю підприємства. Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 073 "Менеджмент", Львів. 2023.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено теоретико-методичні засади безпекової діяльності підприємства. Визначено основні особливості безпекової діяльності підприємства, запропоновано теоретичну модель управління безпековою діяльністю.

У другому розділі здійснено загальну характеристику підприємства, його виробничо-господарської діяльності та встановлено основні види загроз для його діяльності. Проаналізовано стан безпеки та запропоновано основні заходи щодо удосконалення безпекової діяльності ДП «Львівське лісове господарство».

Ключові слова: економічна безпека, безпекова діяльність, механізм, загрози, небезпека.

ANNOTATION

Pidkovych L. Management of enterprise's security activity. The manuscript.

Study on obtaining the educational bachelor degree in specialty 073 "Management". Lviv, 2023.

In the first chapter of the qualification work, the theoretical and methodological principles of the enterprise's security activities were investigated. The main features of the enterprise's security activities are determined, a theoretical model of security activity management was proposed.

In the second chapter, a general description of the enterprise, its production and economic activity, and the main types of threats to its activity were established. The state of security was analyzed and the main measures to improve the security activities of SE "Lviv Forestry" were proposed.

Key words: economic security, security activity, mechanism, threats, danger.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Історична трансформація суті безпекової діяльності.....	7
1.2. Теоретичні засади формування системи управління безпековою діяльністю підприємства	13
1.3. Формування системи управління безпековою діяльністю підприємства .	18
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	22
2.1. Загальна характеристика підприємства.	22
2.2. Аналіз показників виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство»	26
2.3. Аналіз стану економічної безпеки ДП «Львівське лісове господарство»	37
2.4. Пропозиції щодо вдосконалення безпекової діяльності ДП «Львівське лісове господарство»	40
Висновки до другого розділу	45
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Організація безпекової діяльності підприємства є актуальним напрямом теоретико-прикладних досліджень сучасних науковців. Причиною цього стала наявність високого рівня невизначеності та ризику, що притаманні сучасним економічним системам та наявності широкого кола загроз для сучасних підприємств. Налагодження ефективної безпекової діяльності підприємства сприятиме формуванню дієвих механізмів для попередження, виявлення та усунення загроз діяльності та розвитку підприємства. Особливо гостро, відчуються проблеми у лісовій галузі та у діяльності лісгосподарських підприємств. Реалізація наукових розвідок у напрямі пошуку шляхів удосконалення та підвищення ефективності безпекової діяльності лісгосподарських підприємств матиме вагомий внесок у сучасне безпекознавство.

Праці багатьох науковців присвячені дослідженню особливостей безпекової діяльності підприємства, зокрема: Васильців Т. Г., Глебова А. О., Гук О. В., Денисенко М. П., Діденко Є. О., Дмитрук Є. В., Донець Л. І., Ващенко Н. В., Живко З. Б., Картузов Є. П., Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М., Кокнаєва М. О., Коляденко І. І., Линник О. І., Мельник С. І., Молодецька О. М., Олійничук О. І., Орлик О. В., Сич О. А., Сорокіна І. В., Франчук В. І.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є розроблення теоретико-прикладних засад щодо реалізації безпекової діяльності лісгосподарського підприємства.

Для реалізації мети кваліфікаційної роботи було окреслено певне коло завдань, а саме:

- 1) здійснити теоретичний аналіз історичної трансформації суті поняття «безпека»;
- 2) розробити теоретичні засади формування системи управління безпековою діяльністю підприємства;
- 3) запропонувати систему управління безпековою діяльністю підприємства;

- 4) провести загальну характеристику підприємства;
- 5) проаналізувати основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства;
- 6) здійснити аналіз стану економічної безпеки підприємства;
- 7) розробити пропозиції щодо удосконалення безпекової діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є безпекова діяльність підприємства.

Предметом дослідження є шляхи удосконалення безпекової діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для реалізації дослідження було використано низку загальнонаукових методів дослідження, таких як: аналіз та синтез, зокрема теоретичний та історичний аналізи; індукції та дедукції, статистичні методи та метод порівняння, метод теоретичного узагальнення.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані на круглому столі «Безпекові аспекти управління організаціями в умовах війни та повоєнної відбудови держави» (м. Львів, ЛьвДУВС, 12 травня 2023 р.), робота має також і практичну цінність, оскільки розроблена автором теоретична модель управління безпековою діяльністю підприємства, що сприяє протидії загрозам для лісогосподарського підприємства буде впроваджуватись у практичній діяльності.

Інформаційну базу дослідження становили: дослідження сучасних безпекознавців, статистичні та періодичні видання, ресурси мережі Інтернет, фінансово-господарська звітність підприємства.

Основний зміст роботи викладений на 48 сторінках, у роботі міститься 7 таблиць та 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Історична трансформація суті безпекової діяльності

Поняття безпека сягає своїм корінням у далеке минули. Можна припустити, що саме поняття існувало з початку історію людства. Адже первісні люди піддавалися дії низки загроз, що існували у навколишньому середовищі. Відповідно, прагнення до безпеки є однією із первісних та базових потреб людини. Із розвитком людської спільноти та суспільних інститутів питання безпеки не зникло воно трансформувалося за формою, у сучасному світі питання безпеки стосується більшою мірою соціально-економічних систем, питання безпеки людини не є настільки нужденним, адже науково-технічний прогрес сприяв виникненню інновацій, що роблять життя людини більш безпечним так комфортним. Зокрема, це розвиток медицини, біології та мікробіології, промислової та побутової техніки та технологій [31]. Однак війна Російської Федерації проти України знову актуалізували, уже здавалося б забуті нами, базову потреби безпеки життя та здоров'я людини. Таким чином, можемо констатувати, що від початку існування людства безпека є однією із базових потреб людини та суспільства загалом [9].

Перше згадування та трактування терміну безпека сягає аж середньовіччя (1190 р.). У так званому словнику Робера вперше згадується цей термін та тлумачиться як почуття спокою духу людини, що передбачає захищеність від різноманітних небезпек [3]. У підтвердження думки про безпеку як базову потребу людини можна навести приклади древніх релігій. Основне завдання яких Було захистити людину від дії зовнішніх несприятливих факторів, що і виконували боги різного «функціонального спрямування», тобто бог грому, вітру, сонця, води та морів, тощо. Древні люди не маючи належних технологій

для захисту життя (безпечне житло, медицина, харчі, побут) намагалися віднайти такий захисток у вищих силах. Відповідно усі ризики та загрози, з якими тогочасна людина не могла впоратися піддавалося захисту з боку богів та різних божеств. Ризик прояву певних катаклізмів чи несприятливих умов розумівся тогочасними людьми як невдоволеність чи задоволеність богів діями людини та її жертвами. Таким чином, «безпекова діяльність» того часу зводилась до щедрих жертв на користь богів для захисту населення. Отож, можна стверджувати, що з початком існування людства з'являються поняття «безпека» та «безпекова діяльність» проте на той час ще відсутнє його трактування та розуміння суті, що було наслідком недостатнього рівня розвитку науки та освіти. Водночас поняття безпеки є неодмінним атрибутом та супутником поняття «розвиток».

Згодом, з початком інтенсивного розвитку суспільних відносин та формування первісних держав, безпека переноситься у нову площину, та з'являється поняття безпека державних утворень. Первіснообщинний лад передбачав, що функції захисту людини та соціуму загалом бере на себе уся громада. Кожен член якої вносить свою «лепту» в процес забезпечення безпеки громади. Згодом, поділ праці сприяв формуванню суспільного класу «воїнів», що прийняли на себе основні функції забезпечення безпеки первісних держав. Безпекова діяльність первісного суспільства зводилась до захисту громади від зовнішніх факторів антропогенного походження, простіше кажучи від нападу та пограбування інших соціальних утворень – племен, міжплемінних союзів та інших первісних державних утворень. Формування інституту приватної власності сприяв виникненню різних форм економічних відносин, відповідно формуванню нових видів ризиків та загроз у суспільстві. З іншої сторони розвиток суспільних відносин та суспільних інститутів призвів до виникнення загроз соціального характеру, сферою прояву безпеки стає також і сфера соціальних відносин. З'являється поняття безпеки соціально-економічних систем, де основним завданням поряд із безпекою держави стає забезпечення економічної та соціальної безпеки [34].

У період середньовіччя безпека отримала сильного релігійного забарвлення та зводилась загалом до безпеки людини у духовному вимірі. Сильний вплив релігії та Церкви на суспільство вилилось у трактування безпеки. Для того щоб бути у безпеці слід дбати про чистоту душі, що врятує душу людини від найбільшої загрози з точки зору релігії – пекла. Соціально-економічні аспекти безпеки того часу абсолютно нівелювалися, що згодом призвело до значного занепаду економіки тогочасних держав, соціального забезпечення населення та падіння рівня життя загалом. Однак доба просвітництва принесла не тільки розвиток культури та мистецтв та відвела релігії другорядну роль, а й стала чинником розвитку науки, економічного та соціального розвитку [7].

Особливо гостро питання забезпечення економічної безпеки постає із розвитком економіки, розвитком та появою міжнародної торгівлі. Саме ера великих географічних відкриттів сприяла трансформації локальних соціально-економічних систем у глобальну систему. Відповідно, можна вважати, що відкриття Х. Колумба започаткували процеси глобалізації, що дуже активно розвиваються у наш час. Міжнародна торгівля товарами, піддавалася дії низки загроз, що актуалізувало проблему забезпечення безпеки, що знову ж таки вилилось у нарощування військово-промислового потенціалу різних держав. Оскільки усі учасники міжнародної торгівлі намагалися захистити свої капітали від грабунків. У той же час, окрім військового значення безпека набуває і економічного спрямування. Зокрема торговці думали не тільки про фізичний захист товарів, а й про економічні втрати. У цей час активно розвиваються інститути страхування ризиків. Такі страхові організації є піонерами у сфері економіко-безпекової діяльності. Мабуть в той же час поняття безпеки набуває не тільки фізичного, соціального, а й економічного значення. причиною цього є те, що володіння економічними ресурсами та ресурсами які давали «нові території» активно сприяли розвитку держави та усіх її сфер. Відповідно захист економічних інтересів держави стає пріоритетом національного масштабу [13].

Особливо гостро проблеми забезпечення економічної безпеки відчуються і період індустріалізації та її активної фази, що розпочалася на початку XIX ст. Захист економічних інтересів та протидія економічним загрозам стає пріоритетом не тільки для власників капіталів, а для держави загалом, оскільки економічно стабільні економіки починають «приваблювати» капітали з усього світу, що сприяло формуванню та становленню сучасних промислово розвинутих країн. У цей же період соціальна безпека набирає нового змісту, що полягає у забезпеченні соціального захисту населення та забезпечення належного рівня життя, що став можливим завдяки розвитку науки, техніки та технологій.

На початку XX ст. вперше входить у публічний ужиток термін національна безпека. Водночас з'являється наукове трактування цього поняття. Такий термін на рівні офіційних представників держави вжив тодішній президент США Т. Рузвельт, вважаючи, що це захищеність інтересів держави від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз [22]. Протягом усього XX ст. національна безпека та захист національних інтересів був домінантним чинником національної та міжнародної політики держав світу. згодом у 1934 далекий родич президента Теодора Рузвельта Франклін Рузвельт підписав закон «Про національну безпеку», що стало першим юридичним утвердженням поняття безпеки. основні історичні етапи трактування поняття безпека представлені на рисунку 1.1.

Парадоксально, але таке бажання утвердити безпекові стандарти для своєї країни та забезпечити національну безпеку призвело до нарощування військового потенціалу країн світу та конфронтації на міжнародній арені. Така конфронтація вилилась у дві світові війни, що завдали значних збитків, руйнувань та забрали багато людських життів. Друга половина XX ст. стає періодом глибоких наукових розвідок у сфері безпеки, у тому числі й міжнародної. Безпека стає пріоритетом національної політики та глобальної політики. Створюється низка організацій метою яких є сприяння та забезпечення безпеки, економічної, соціальної, продовольчої та національної

безпеки різних країн. В науковій сфері цей період є періодом зародження науки безпекознавства.

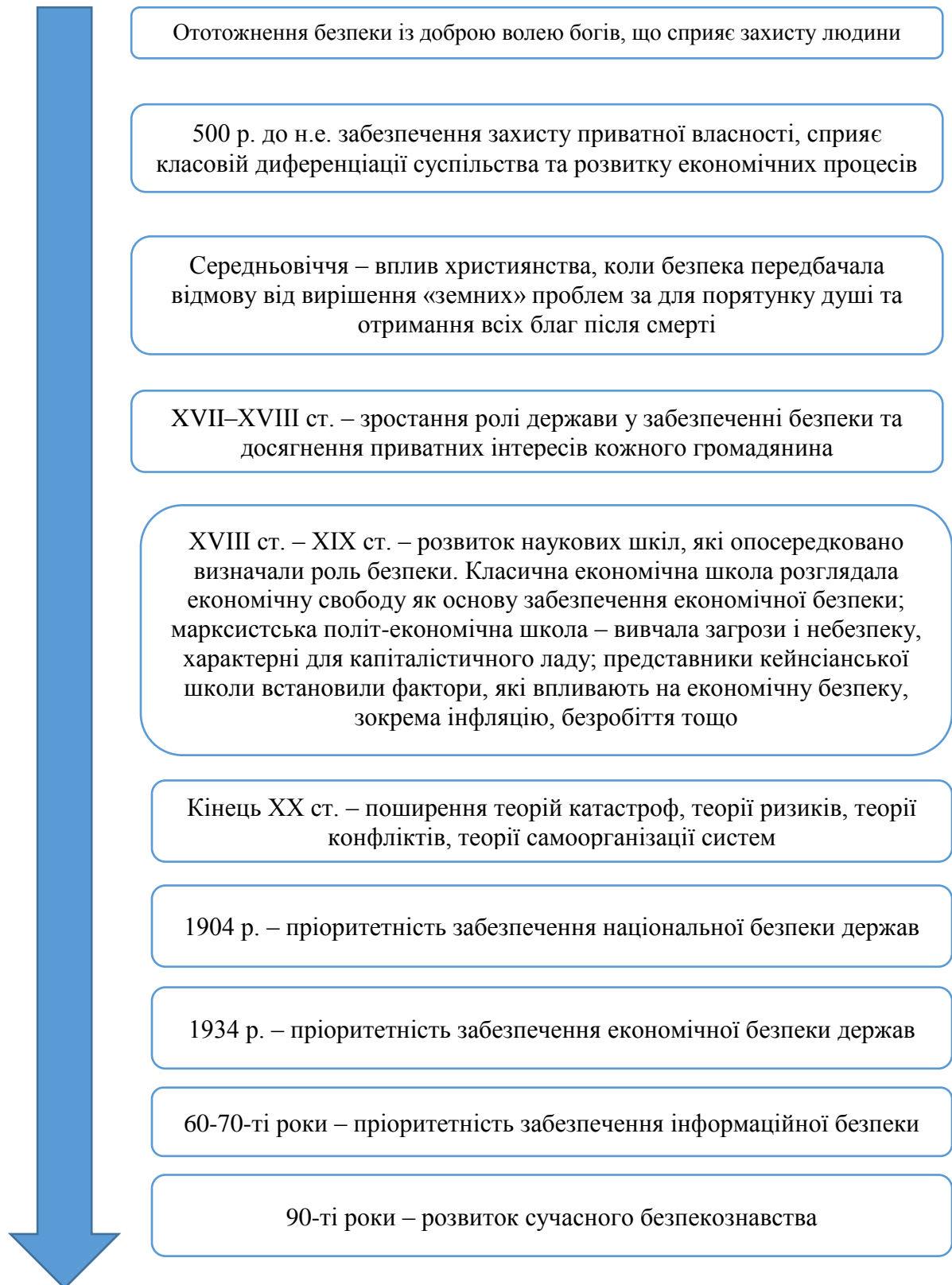

Рис. 1.1. Історичні етапи формування сутнісного змісту поняття «безпека»

Щодо України та вітчизняної науки то зауважимо, що термін безпека почав активно використовуватись з кінця 80-х на початку 90-х років ХХ ст. така тенденція, першочергово була зумовлена здобуттям незалежності та формуванням державних інститутів в середині країни. Відповідно безпека стала домінантою потребою тогочасного періоду. Національна безпека та шляхи її забезпечення привернули увагу багатьох науковців, які здійснювали теоретичні та прикладні дослідження у цій сфері. Загалом у цей період, забезпечення національної безпеки здійснювалось за рахунок безпекових гарантій країн колишніх членів ССРСР та розвинутих країн, зокрема Російської Федерації, США, Англії, Франції тощо. Низка міжнародних договорів, що були ратифіковані Верховною Радою України стали правовою основою забезпечення національної безпеки. Однак такі гарантії, що існували в правовому полі без активної безпекової діяльності та формування безпекових механізмів не могли гарантувати безпеку держави. У цьому можна було переконатися 24 лютого 2022 р., коли Російська Федерація, що була гарантом національної безпеки України на міжнародному рівні, напала на Україну.

Крім того, забезпечення економічної, інформаційної, соціальної та екологічної безпеки є домінантними напрямками державної політики сьогодення. Відповідно, такого роду безпеки забезпечується різними суб'єктами на різних рівнях. Тому, актуальним напрямом наукових досліджень стали шляхи забезпечення ефективної безпекової діяльності підприємств та іншого роду організацій. Вітчизняні підприємці опинилися у доволі скрутній ситуації, внаслідок довготривалої кризи спричиненої пандемією COVID-19 та згодою війною Російської Федерації проти України. Саме налагодження ефективної безпекової діяльності вітчизняних підприємств та організацій стане підґрунтям для забезпечення економічної, соціальної, екологічної та інформаційної безпеки держави, що своєю чергою стане поштовхом та основою забезпечення національної безпеки.

1.2. Теоретичні засади формування системи управління безпековою діяльністю підприємства

Виходячи з результатів теоретичного аналізу проведеного у підрозділі 1.1. можна стверджувати, що безпека підприємства стала в один момент вельми затребуваною та актуалізувалися наукові розвідки в напрямі забезпечення ефективної безпекової діяльності для забезпечення безпеки підприємства. Першим таким «спалахом» потреби в забезпеченні безпеки став перехід від пострадянської «планової» до сучасної ринкової економіки. Відповідно потреба ефективного управління та використання ресурсів підприємства видається неможливою без забезпечення економічної безпеки підприємства. Другим поштовхом для актуалізації безпеки як нагальної потреби, яка забезпечує сприяє розвиток підприємства, стало загострення глобальної екологічної кризи. Екологічна ситуація низки куточків нашої країни стала доволі загрозливою та такою, що загрожує життю і здоров'я громадян та загрожує життю наступних поколінь. Такі тенденції визвали цікавість наукової спільноти та громадськості до проблеми екології та забезпечення екологічної безпеки підприємства. Екологічна складова економічної безпеки підприємства стала предметом наукових розвідок, що тривають донині. Третім поштовхом до актуалізації безпеки підприємства став розвиток інформаційних технологій та комунікацій. В результаті такої тенденції інформація стала одним із найцінніших активів, відповідно виникла гостра потреба протидіяти загрозам для підприємства у сфері інформаційного забезпечення. Як наслідок зросла увага до поняття інформаційна безпека підприємства, як складової його економічної безпеки. Четвертим етапом, що актуалізував потребу безпеки стали глобальні кризові явища, такі як пандемія COVID-19 та війна Російської Федерації проти України. Війна, що розпочалась у 2014 році у формі гібридної війни стала причиною появи нового напрямку досліджень у сфері безпеки. згодом війна переросла у форму активного протистояння і потреба забезпечення безпеки підприємства набула нових актуалітетів [11].

Отож, саме зараз вітчизняні науковці зайняті науковими пошуками для формування теоретико-методичних засад із організації та забезпечення ефективної безпекової діяльності підприємства. Водночас, основними акцентами залишаються такі напрями безпекової діяльності:

- економічний;
- фізичний;
- інформаційний;
- екологічний;
- соціальний [25].

Не менш важливим напрямом безпекової діяльності залишається забезпечення фізичної безпеки підприємства та його працівників від негативних наслідків війни. Однак, власними силами підприємства забезпечити такий безпековий напрям видається вкрай складно, адже ресурсів підприємства є недостатньо для налагодження такого виду діяльності. Тому такий вид безпеки потребує організації безпекових заходів на рівні держави. На підприємстві до заходів фізичної безпеки належать заходи щодо забезпечення безпеки персоналу, організації надійних систем оповіщення про небезпеку, створення та облаштування укриттів, формування системи безпекових заходів щодо переміщення виробничих потужностей підприємства на безпечні території для тих підприємств, для яких це можливо. Однак більшість підприємств лісового господарства не можуть бути евакуйовані до безпечних територій, оскільки основна цінність та основний актив підприємства – це лісові насадження, які неможливо перемістити на нову територію. Тому забезпечення фізичної безпеки на підприємствах лісового господарства є прерогативою держави в особі органів державної влади [33].

Першим вагомим етапом формування системи управління безпековою діяльністю підприємства є визначення параметрів безпекової діяльності підприємства (рис. 1.2). Для встановлення параметрів слід розпочати із визначення поняття безпекова діяльність підприємства. На думку сучасних безпеко знавців безпекова діяльність – це форма активного ставлення до

безпекової дійсності суб'єктами безпеки, її зміст полягає у здійсненні належних змін на основі реалізації та розвитку безпекової культури [5].

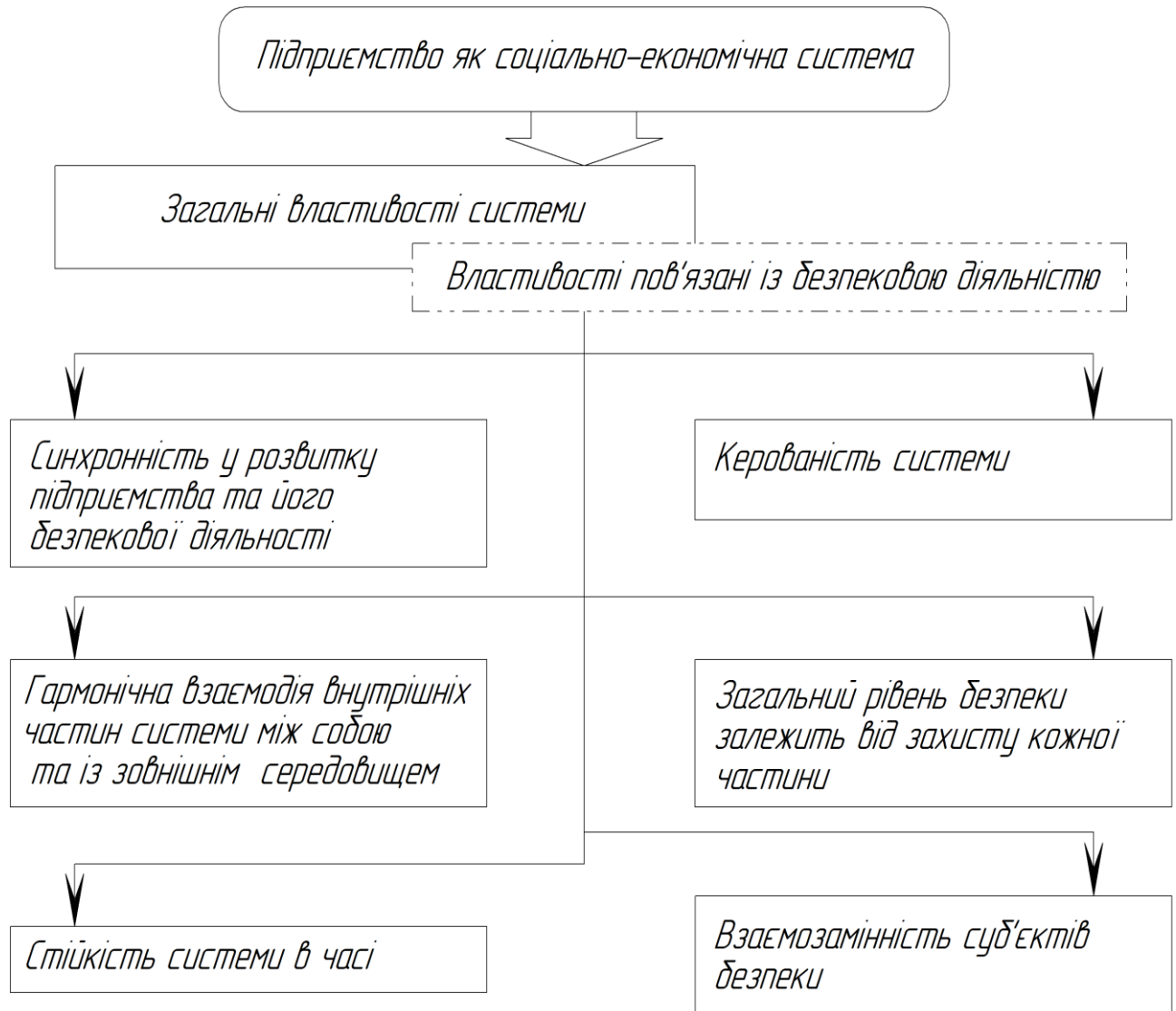

Рис. 1.2. Безпекові властивості підприємства як системи

Отож, як видно, з рисунку, загальний рівень безпеки підприємства залежить від рівня безпеки кожної із складових безпеки підприємства. Для організації системи ефективного управління та розвитку підприємства слід забезпечити ефективну систему протидії загрозам.

Наступним кроком стане формування алгоритму побудови теоретичної моделі безпекової діяльності підприємства. Такий алгоритм представлено на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Етапи формування моделі безпекової діяльності підприємства

Формування алгоритму побудови теоретичної моделі безпекової діяльності підприємства ґрунтується на таких основних засадах [2]:

- альтернативність та варіативність, що полягає в тому, що формуючи безпекову діяльність на підприємстві слід враховувати усі можливі варіанти та напрями безпекової діяльності із залученням усіх можливих ресурсів у тім числі й персоналу підприємства та навіть зовнішніх суб'єктів безпекової діяльності;
- динамічності, що полягає у зміні наявних ресурсів та можливостей підприємства для реалізації безпекової діяльності;
- скомбінованості, що полягає у різного роду поєднання ресурсів підприємства для формування оптимальних безпекових заходів для підприємства;
- пропорційності, що закладається у поєднанні в оптимальному використанні, ресурсів для розвитку підприємства та для організації його системи безпеки;
- ефективності, що передбачає зменшення ймовірності ризиків в процесі прийняття рішень та досягається шляхом подолання невизначеності при прийнятті управлінських рішень на підприємстві.

Підсумовуючи результати дослідження, зазначимо, що безпекова діяльність підприємства є вкрай важливою для забезпечення його розвитку та протидії сучасним загрозам. Необхідність проведення безпекової діяльності зумовлена наявністю високого рівня ризику в процесі здійснення підприємницької діяльності. Ризики формують загрози та небезпеку для діяльності підприємства, відповідно погіршується ефективність його діяльності та зменшується прибутковість. Відповідно, відсутність безпекової діяльності сприяє формуванню кризового стану підприємства, що своєю чергою, тягне за собою кризові прояви у всій економічній системі держави [16].

1.3. Формування системи управління безпековою діяльністю підприємства

Сучасні обставини спричинили доволі складні умови ведення бізнесової діяльності для вітчизняних підприємців. Відповідно, забезпечення безпеки бізнесу є першочерговим завданням держави та самих підприємців. Відповідно формування теоретичних та практичних засад побудови безпекової діяльності підприємства є основним завданням сучасного безпекознавства та пріоритетним напрямом практичної діяльності. Тому безпекова діяльність підприємства повинна бути науково обґрунтованою для того аби, ґрунтуючись на сучасних досягненнях науки, максимально ефективно використовувати наявні ресурси на підприємстві для організації ефективної системи протидії загрозам. Тому виникає ствердження, що безпекова діяльність підприємства повинна ґрунтуватися на концепції, що розробляється разом із бізнес-моделлю підприємства та є її ваговою складовою. Більш того, враховуючи вкрай важливе значення безпекової діяльності підприємства, її слід реалізовувати на всіх етапах функціонування підприємства – зародження, вихід на ринок, ріст, спад та виведення з ринку [17].

Тому концепція безпеки та суть безпекової діяльності повинні бути сформовані на початкових етапах діяльності підприємства та тривати увесь період функціонування підприємства (рис. 1.4). Її загальна стратегія повинна залежати від рівня невизначеності та агресивності зовнішнього середовища функціонування підприємства та ґрунтуватися на основних принципах безпекової діяльності. концепція безпеки підприємства повинна бути складовою управлінської концепції та узгоджуватися із цілями діяльності підприємства, на якому вона застосовується [23].

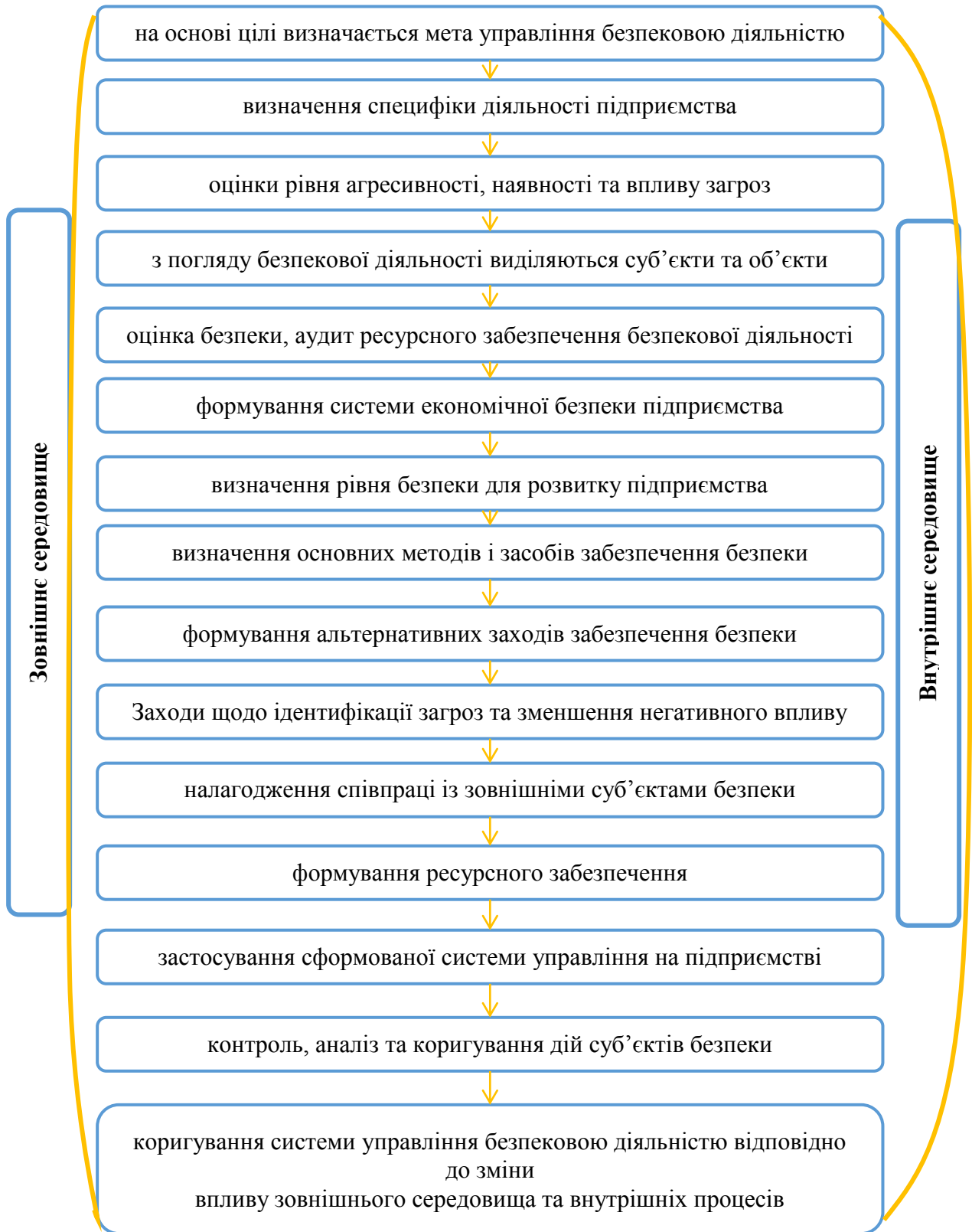

Рис. 1.4. Функціонування системи управління безпековою діяльністю підприємства

Не менш важливим є узгодження пріоритетів для використання ресурсів підприємства. Такі пріоритети повинні бути сформовані відповідно до рівня загроз для підприємства. Йдеться про прийняття рішень щодо перерозподілу ресурсів підприємства: на користь розвитку та на користь забезпечення безпеки та налагодження ефективної безпекової діяльності [31].

Висновки до першого розділу

Здійснено ретроспективний аналіз сутності поняття «безпека». Здійснено характеристику змісту та сутнісного наповнення поняття «безпека» на різних історичних етапах розвитку суспільних відносин. Встановлено, що сучасне безпекознавство як галузь науки починає формуватись наприкінці ХХ ст., відповідно для нього є характерним посилення ролі економічної та інформаційної безпеки.

Встановлено основні складові економічної безпеки підприємства в сучасних умовах: економічна безпека; фізична безпека; інформаційна безпека; екологічна безпека; соціальна безпека.

Розроблено алгоритм формування теоретичної моделі безпекової діяльності підприємства, що передбачає такі етапи: формування системи цілей безпекової діяльності; моніторинг рівня безпеки підприємства та агресивності зовнішнього середовища; формування системи цілей безпекової діяльності; налагодження співпраці та взаємодії із зовнішніми суб'єктами безпеки; розроблення альтернативних варіантів досягнення цілей; визначення оптимальних варіантів досягнення цілей через внутрішні та зовнішні резерви та можливості; реалізація оперативних, тактичних і стратегічних рішень у сфері безпекової діяльності; контроль та оцінка результатів.

Визначено основні принципи, на яких ґрунтується теоретична модель безпекової діяльності підприємства: альтернативність та варіативність; динамічність; скомбінованість; пропорційність; ефективність.

Встановлено особливості функціональної взаємодії системи управління безпековою діяльністю підприємства, які полягають у послідовності декількох етапів та передбачають систематичні відносини із зовнішнім та внутрішнім середовищем.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства

Обране нами підприємство для дослідження – державне підприємство «Львівське лісове господарство». Це підприємство, основне завдання якого полягає у вирощуванні, догляді та використанні лісових ресурсів. Форма власності підприємства – державна, воно знаходиться у структурі обласного об'єднання лісових господарств України.

Підприємство розташоване у Львівській області на території чотирьох адміністративних районів області. Ліси підприємства є переважно листяними, однак частка хвойних порід є також доволі вагомою та становить – 41 %. Основними породами дерев серед листяних порід є: бук лісовий, граб, вільха. Серед хвойних дерев: сосна, модрина та ялиця біла та ялина європейська. Площа лісів підприємства була суттєво збільшена в результаті реформи лісової галузі, що передбачала реорганізацію підприємств лісового господарства. В результаті реформи площа лісів підприємства збільшилась більш ніж у три рази. Кількість структурних одиниць зросла з 7-ми до 22-ох лісництв. Територія підприємства простягається на загальній площі 82 760 га. Водночас анонсована урядом програма екологізації лісового господарства сприяла збільшенню площі лісів, що вважаються заповідними територіями. Таким чином, значно розширились площі заповідників та заказників та національних парків [12].

Варто також зазначити, що лісоохоронна та лісозахисна функція ДП «Львівське лісове господарство» ґрунтується на забезпеченні реалізації функції лісів. Серед основних функцій лісів України, що є також законодавчо закріплено, є наступні:

- рекреаційна функція – ліси є місцем для туризму, відпочинку та оздоровлення громадян;
- санітарно-гігієнічна функція – ліси призначені для використання населенням місцевих громад та інших громадян для санітарних цілей, оздоровлення та покращення рівня біологічної безпеки;
- естетична функція – ліси призначені також для формування відповідних ландшафтів та інших естетико-візуальних ефектів, що сприяє підвищенню рівня естетичного сприйняття територій лісів та прилеглих до них територій.

Відповідно до таких функцій лісів та основних завдань лісового господарства можна виокремити основні функції ДП «Львівського лісового господарства». Серед основних функцій наступні [12]:

- заготівля високоякісної деревини в процесі ведення рубань головного користування;
- здійснення охорони та діяльності щодо збереження лісів, включно із лісовою фауною;
- належний захист лісів, що знаходяться на території державного підприємства, включаючи комплекс заходів щодо протидії природним катаклізмам (повені, паводки) та техногенним небезпекам (лісові пожежі) тощо.

Основна мета діяльності усіх лісових підприємств України та «Львівського лісового господарства» зокрема полягає у веденні сталого екологоорієнтованого лісокористування. Такий принцип закладено у стратегії екологічної безпеки держави та відповідно до ратифікованих міжнародних договорів України. Суть сталого лісового господарства полягає у використанні лісових ресурсів у тих обсягах, що дозволяє вести лісокористування протягом тривалого періоду часу. Тому завданням підприємств лісової галузі є організація безперервного використання лісових ресурсів для забезпечення потреб населення та промисловості. Вагомим напрямом діяльності лісового господарства є забезпечення населення

паливними ресурсами (дровами) для опалення власних помешкань. Особливо важливою такою діяльністю є в сучасних умовах, війни та економічної блокади торгових операцій із Російською Федерацією. Відносно, вагома частка паливних ресурсів (нафти, газу) заміщується використанням деревини для опалення та інших енергетичних цілей. Стале лісокористування проявляється також у забезпеченні умов для використання лісів у рекреаційних та оздоровчих цілях.

Варто також зазначити, що стале лісокористування є вимогою сучасності та продиктоване ринковими умовами, що характеризуються підвищенням рівня конкуренції та врахуванням рівня екологічності продукції на ринках збуту.

Більш того екологічний стан лісів, більшою мірою, визначає рівень екологічної безпеки регіону та країни загалом. Збереження та відтворення лісів сприятиме нормалізації екологічної ситуації та підвищенню якості життя населення. Однак такі заходи не повинні відбуватися за рахунок зменшення економічного потенціалу регіону. Тому що зменшення розмірів лісозаготівель негативно вплине на рівень економічного розвитку регіону, оскільки більшість населення є зайнятим у сфері лісового господарства та переробки лісової продукції. Стале лісокористування полягає перш за все у перманентності процесу вирубки лісів, що своєю чергою ґрунтується на їх відновленні.

Стале лісокористування передбачає діяльність, що ґрунтується на таких засадах [12]:

- раціональне використання лісових ресурсів;
- відтворення використаного обсягу лісових ресурсів та збільшення площі лісистості регіону;
- догляд та збереження лісів;
- охорона лісів;
- використання екоінновацій для вирощування лісу, заготівлі деревини та обробки деревини.

Реалізація таких функцій та підходів сприятиме веденню лісового господарства на сталих засадах. Більш того, це сприятиме забезпеченню екологічної безпеки території та належного рівня соціального захисту населення.

Для реалізації основних принципів сталого лісокористування підприємство застосовує такі види діяльності:

- рубання головного користування;
- рубання санітарного призначення;
- рубання для лісовідновлення;
- рубання для переформування;
- ландшафтні рубання.

З перелічених видів діяльності рубання головного користування це саме ті заходи, що призначені для заготівлі деревної продукції та промислових дров. За допомогою рубань головного користування підприємство забезпечує основну свою функцію – заготівлю деревини для потреб населення та промисловості. Решта видів рубань, що були перелічені спрямовані на покращення лісового фонду, відновлення лісового фонду та спрямовані на догляд і збереження лісів. Ландшафтні рубання призначені для формування естетичного вигляду лісових насаджень з метою підвищення туристичної та рекреаційної привабливості лісів.

Отже, реалізація основної мети діяльності підприємства та забезпечення ведення сталого лісового господарства потребує низки заходів для ефективного налагодження безпекової діяльності.

Перш за все необхідно оцінити ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства, згодом проаналізувати стан економічної безпеки та результативності безпекової діяльності ДП «Львівського лісового господарства», що стане предметом досліджень у наступних розділах дослідження.

2.2. Аналіз показників виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство»

Виконання основних завдань дослідження передбачає оцінку ефективності виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство». Такий аналіз буде проводитись з метою встановлення проблемних ділянок, що можуть становити загрозу для економічної безпеки підприємства. Відповідно встановлення таких показників, значення яких становить потенційну або реальну загрозу для підприємства сприятиме формуванню загального напрямку управлінської діяльності для впровадження безпекової діяльності підприємства, яка, своєю чергою буде спрямована на протидію виявленим реальним та потенційним загрозам [6].

Для здійснення аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства, перш за все, використаємо метод аналізу, що передбачає горизонтальний та вертикальний аналіз балансу досліджуваного підприємства ДП «Львівське лісове господарство».

Зазначений метод аналізу передбачає кілька етапів його виконання. Горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства, а також горизонтальний та вертикальний аналіз пасивів підприємства. Горизонтальний аналіз активів та пасивів полягає в тому, що здійснюється порівняння розділів та статей в балансі підприємства для того аби здійснити розрахунок зміни абсолютних та відносних показників. Натомість вертикальний аналіз активів та пасивів підприємства дозволяє реалізувати певні висновки щодо співвідношення залученого та власного капіталу підприємства для визначення рівня залежності/незалежності підприємства від кредиторів, а відповідно його стабільності та стійкості [27].

Результати горизонтального та вертикального аналізу активів представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Горизонтальний та вертикальний аналіз активу балансу

Актив	Абсолютні величини			Питома вага, %			Зміни					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	абсолютні		відносні		у питомій вазі	
							2020	2021	2020	2021	2020	2021
I. Необоротні активи	4610,1	4453,4	5237,4	53,87	51,55	63,8	-156,7	784	-3,4	17,6	-4,31	23,76
II. Оборотні активи	3947,7	4184,9	3971,9	46,13	48,45	36,2	237,2	-1213	6,01	-28,99	5,03	-25,28
У тому числі:												
- запаси	143,0	158,1	121	1,67	1,83	1,47	15,1	-37,1	10,56	0,63	9,58	-19,67
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2971,8	3068,4	3193,3	34,7	35,5	38,9	96,6	124,9	3,25	-28,52	2,27	-24,77
- дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	158,4	149,1	162,9	1,85	1,73	1,98	-9,3	13,8	-5,87	9,26	-6,49	14,45
- інша дебіторська заборгованість	595,8	709,3	403,8	6,96	8,21	4,92	113,5	-305,5	19,05	-43,07	17,96	-40,07
- грошові кошти	49,0	63,8	58,0	0,57	0,74	0,71	14,8	-5,8	30,2	-9,09	29,82	-4,05
- витрати майбутніх періодів	0,3	0,4	0,8	0,003	0,005	0,009	0,1	0,4	33,3	100	66,6	80
- інші оборотні активи	29,4	35,8	32,1	0,34	0,41	0,39	6,4	-3,7	10,29	21,77	20,59	-4,88
БАЛАНС	8557,8	8638,3	8209,3	100,0	100,0	100,0	80,5	-429	0,94	-4,97	-	-

Джерело: [7; 12]

Результати вертикального та горизонтального аналізу пасивів досліджуваного підприємства ДП «Львівське лісове господарство».

Таблиця 2.2

Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу

Актив	Абсолютні величини			Питома вага, %			Зміни					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	абсолютні		відносні		у питомій вазі	
							2020	2021	2020	2021	2020	2021
I. Власний капітал	3545,0	3540,3	3559	41,42	40,98	43,35	-4,7	18,7	-0,13	0,53	-0,44	2,37
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення												
III. Поточні зобов'язання	5012,8	5098,0	4650,3	58,58	59,02	56,65	85,2	-447,7	1,7	-8,78	0,44	-2,37
У тому числі:												
- короткостроковий кредит	2011,6	1874,5	1645,6	23,51	21,7	20,04	-137,1	-228,9	-6,82	-12,21	-1,81	-1,66
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1378,5	1393,3	1218,5	16,11	16,13	14,84	14,8	-174,8	10,07	-12,55	0,02	-1,29
- поточні зобов'язання за розрахунками	940,8	1103,1	1282,4	10,99	12,77	15,62	162,3	179,3	17,25	16,25	1,78	2,85
- інші поточні зобов'язання	684,9	811,7	503,8	8,0	9,4	6,14	126,8	-307,9	18,51	-37,93	1,4	-3,26
БАЛАНС	8557,8	8638,3	8209,3	100,0	100,0	100,0	80,5	-429	0,94	-4,97	-	-

Джерело: [12; 25]

Для реалізації нашого початкового задуму щодо виявлення «проблемних ділянок» у виробничо-господарській діяльності підприємства проведемо аналіз ліквідності балансу ДП «Львівське лісове господарство». Щоб здійснити такий аналіз слід провести порівняння кожної структурної групи активу та пасиву. Основні результати такого аналізу представимо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Групування активів підприємства, тис. грн.

Групи	Умовне позначення	Періоди		
		2019	2020	2021
Високоліквідні	A_1	49	63,8	58
Швидко ліквідні	A_2	3726	3926,8	2760
Повільно ліквідні	A_3	172,7	194,3	153,9
Важко ліквідні	A_4	4610,1	4453,4	5237,4

Джерело: [4; 12]

Основний принцип аналізу ліквідності балансу заключається в тому, що реалізується порівняння конкретних засобів за активом та пасивом. Алгоритм такого виду аналізу передбачає порівняння конкретних засобів, які згруповані відповідно за рівнем ліквідності та розташовані у порядку зменшення своєї ліквідності. Порівняння конкретних засобів за пасивом відбувається шляхом групування їх за строками погашення та розміщення в порядку зростання таких строків. Результати розрахунків представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Групування зобов'язань підприємства, тис. грн.

Групи	Умовне позначення	Характеристика		
		2019	2020	2021
Найбільш термінові	P_1	3001,2	3223,5	3004,7
Коротко строкові	P_2	2011,6	1874,5	1645,6
Довго строкові	P_3	0,0	0,0	0,0
Постійні	P_4	3545,0	3540,3	3559

Джерело: [8; 12]

Якщо в результаті проведеного аналізу буде встановлено, що активи підприємства перевищуватимуть його пасиви це буде свідченням ліквідності балансу підприємства. Своєю чергою, показник ліквідності балансу відображає ступінь погашення зобов'язань підприємства своїми є активами у разі настання несприятливих ситуацій зумовлених зовнішніми чинниками. Якщо терміни погашення не є довшими за терміни виплати зобов'язань то така ситуація свідчить про те, що баланс підприємства є ліквідним. Свідченням абсолютної ліквідності балансу підприємства є наявність таких правил:

- ліквідні активи, у абсолютному вираженні, є більшими ніж пасиви;
- високоліквідні активи дорівнюють короткостроковими пасивам підприємства або перевищують їх;
- низько ліквідні активи є тотожними довгостроковим пасивам або перевищують їх.

Результати розрахунку ліквідності балансу досліджуваного підприємства наведено у таблицях 2.5. та 2.6.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн.

№	Групи активів	2019	2020	2021	Групи зобов'язань
1	A_1	49	63,8	58	P_1
2	A_2	3726	3926,8	2760	P_2
3	A_3	172,7	194,3	153,9	P_3
4	A_4	4610,1	4453,4	5237,4	P_4
Баланс		8557,8	8638,3	8209,3	х

Джерело: [1; 12]

Таблиця 2.6.

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн.

№	Групи активів	2019	2020	2021	Платіжний надлишок або нестача		
					2019	2020	2021
1	A_1	3001,2	3223,5	3004,7	-2952,2	-3159,7	-2946,7
2	A_2	2011,6	1874,5	1645,6	1714,4	2052,3	1114,4
3	A_3	-	-	-	172,7	194,3	153,9
4	A_4	3545	3540,3	3559	1065,1	913,1	1678,4
Баланс		8557,8	8638,3	8209,3	-	-	-

Джерело: [12; 26]

В результаті проведених у цьому підрозділі розрахунків та досліджень можна зробити висновок, що за період 2019-2021 рр. баланс досліджуваного підприємства не вважається абсолютно ліквідним.

2.3. Аналіз стану економічної безпеки ДП «Львівське лісове господарство»

Аналіз стану економічної безпеки ДП «Львівське лісове господарство» стане наступним етапом нашого дослідження. Встановлення та оцінка стану економічної безпеки підприємства надасть можливість розробити пропозиції щодо удосконалення безпекової діяльності на підприємстві. Розпочнемо аналіз із визначення проблемних ділянок досліджуваного підприємства, що допоможе встановити потенційних джерела та місць виникнення загроз для діяльності підприємства. Першим кроком буде встановлення об'єкта, що піддається дії дестабілізуючого чинника. Другим кроком, буде встановлення величини впливу ідентифікованого дестабілізуючого чинника. Для виконання кроку №2 слід встановити наступну шкалу для оцінки величини та вагомості чинника дестабілізуючого впливу на підприємство:

0,01-0,15 – незначний вплив;

0,16-0,4 – помірний вплив;

0,41-0,75 – критичний рівень впливу;

0,75-0,99 – загроза цілком ймовірна та має негативний вплив на діяльність підприємства.

Третім кроком стане встановлення розміру негативного впливу, тобто розмір збитку, якого зазнало підприємство. Оцінка такого збитку встановлюється за шкалою від 1 до 5, де 1 – найменший прогнозований розмір впливу та збитків для підприємства, 5 – найбільший прогнозований розмір збитків для підприємства.

Четвертий крок – це встановлення інтегрального показника очікуваного впливу дестабілізуючого чинника, за допомогою наведеної формули:

$$I_{nz} = \frac{K_{e1}(P_1 * M_1) + K_{e2}(P_2 * M_2) + K_{en}(P_n * M_n)}{n},$$

де: K_e – це коефіцієнт, що відображає вагове значення оцінки експерта, що варіюється в діапазоні від 0 до 1 та становить в сумі 1, тобто:

$$\sum_{i=1}^n K_{ei} = 1$$

P – імовірність настання загрози;

M – можливий дестабілізуючий вплив на підприємство;

n – загальна кількість експертів [].

Варто також зазначити, що перерозподіл значень вагових коефіцієнтів здійснюється в залежності від загальної кількості експертів. Тобто, провідному експертові присвоюється максимальне можливе значення вагового коефіцієнта, а для решти експертів відбувається рівномірний розподіл між собою. З'ясуємо, перелік та особи експертів, що залучалися для нашого дослідження. Виходячи із міркування, що експерт – це особа, яка володіє високим рівнем компетентності, що підтверджується її кваліфікацією та практичним досвідом роботи в певній сфері, запропоновано до числа експертів залучити керівництво ДП «Львівське лісове господарство» за відповідними функціональними напрямками та зовнішніх фахівців – менеджмент Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства.

В результаті експертного опитування було ідентифіковано найбільш ймовірні загрози для ДП «Львівське лісове господарство» (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7.

Загрози економічній безпеці ДП «Львівське лісове господарство»

	Зміст загрози	Ймовірність Загрози (P)					Величина можливого збитку (M)					Ваговий коефіцієнт думки експерта (K _e)					Інтеграл. показник (I _{пз})	Вид загрози
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
	Експерти																	
1	Інфляція та коливання цін на лісоматеріали	0,3	0,4	0,6	0,4	0,6	2	2	2	1	3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,24	помірна
2	Перенасичення ринку даною продукцією	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1	1	1	1	1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,02	незначна
3	Нецільове використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи працівниками	0,4	0,3	0,2	0,4	0,4	3	2	2	2	2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,156	помірна
4	Незаконна вирубка лісів	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	4	5	5	4	3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,584	критична
5	Погіршення рівня лісистості на території підприємства	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4	2	2	1	3	1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,156	помірна
6	Лісові пожежі	0,6	0,5	0,7	0,6	0,4	3	3	1	3	2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,23	помірна
7	Забруднення довкілля внаслідок господарської діяльності підприємства	0,8	0,7	0,9	0,8	0,8	3	4	5	3	4	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,636	критична
8	Воєнні загрози	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	1	2	2	2	1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,04	низька

Джерело: [12]

Доцільно зауважити, що серед потенційних загроз було наведено позицію «воєнні загрози». До такого типу загроз віднесено наступні загрози:

- пошкодження та знищення майна, що належить підприємству внаслідок військових дій чи атак ворога;
- захоплення майна та ресурсів підприємства збройними формуваннями чи диверсійними групами ворога;
- інші види загроз, що унеможливають ведення господарської діяльності підприємства, як от заборона на експорт продукції, призупинення діяльності підприємства, мобілізація значної кількості працівників тощо.

В результаті проведеного аналізу встановлено основні загрози для економічної безпеки ДП «Львівське лісове господарство»: воєнні загрози (незначний рівень); насичення та перенасичення ринку лісопродукції, (незначний рівень); інфляція та коливання цін на лісоматеріали (помірний рівень); нецільове використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи працівниками (помірний рівень); погіршення рівня лісистості на території підприємства (помірний рівень); незаконна вирубка лісів (критичний рівень); забруднення довкілля внаслідок господарської діяльності підприємства (критичний рівень).

2.4. Пропозиції щодо вдосконалення безпекової діяльності ДП «Львівське лісове господарство»

Управління безпековою діяльністю підприємства є доволі важливим та актуальним аспектом забезпечення ефективного розвитку підприємства. Безпекова діяльність на підприємстві проявляється у різних формах та способах, як було визначено у попередніх розділах нашого дослідження.

Першим етапом удосконалення системи управління безпековою діяльністю підприємства полягатиме у встановленні пріоритетів системи управління безпекою на підприємстві (рис. 2.1).

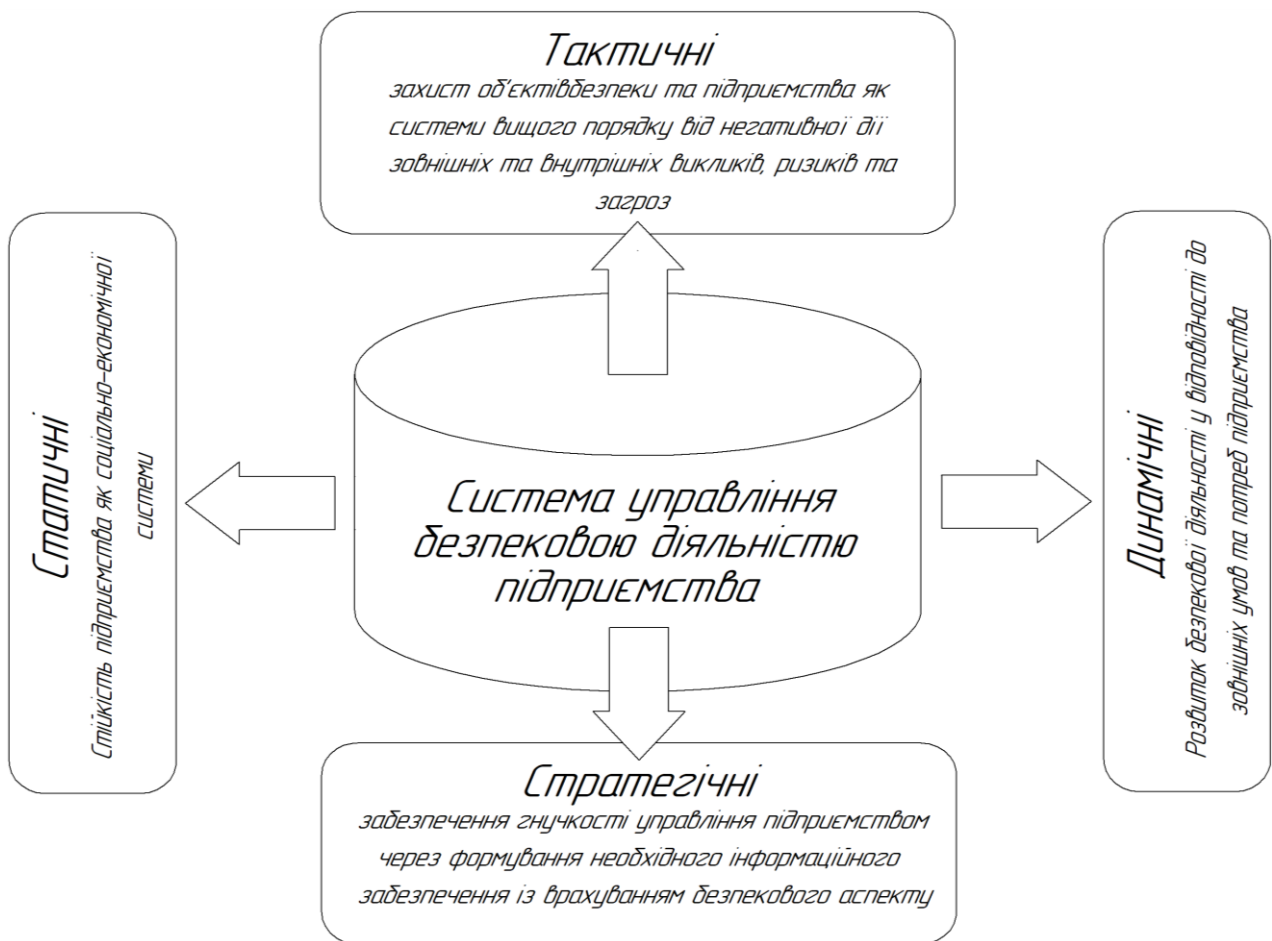

Рис. 2.1. Пріоритети системи управління безпековою діяльністю

Як видно з рисунка, в межах нашого дослідження, прийнято рішення пріоритети системи управління безпековою діяльністю підприємства поділити на 2 групи: тактичні і стратегічні; статичні та динамічні.

Наступним етапом стане формування теоретичної моделі системи управління безпековою діяльністю підприємства ДП «Львівське лісове господарство», що представлена графічно на рисунку 2.2.

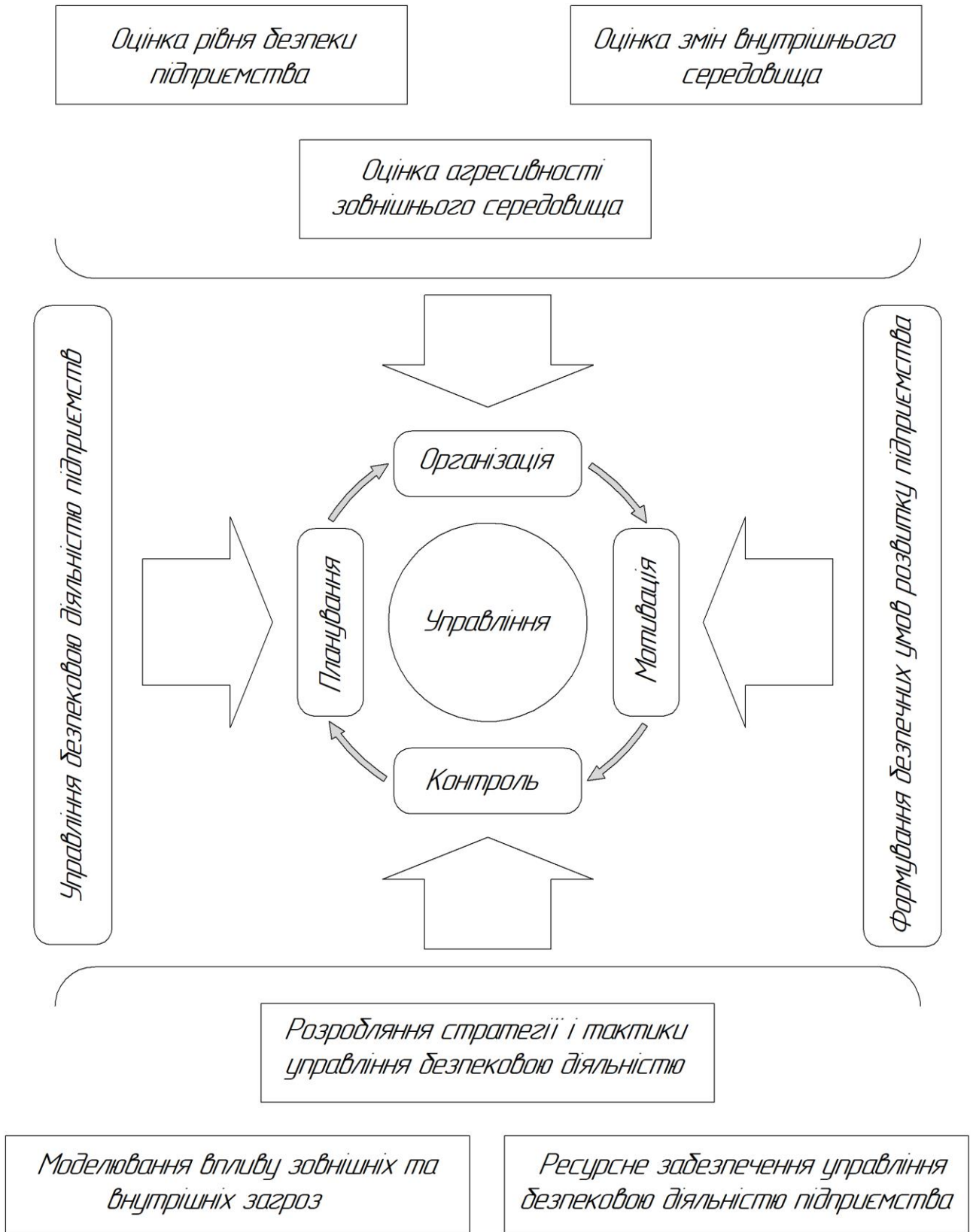

Рис. 2.2. Система управління безпековою діяльністю підприємства

Завершальним етапом нашого дослідження стане формування рекомендацій щодо напрямів діяльності та безпекових заходів, що будуть ґрунтуватися на протидії основним загрозам, які були ідентифіковані у попередньому підрозділі нашого дослідження.

Серед таких загроз, що становлять критичний рівень небезпеки для підприємства належать такі загрози:

- незаконна вирубка лісів;
- лісові пожежі.

До загроз, що становлять помірний рівень небезпеки для підприємства належать такі загрози:

- забруднення довкілля внаслідок діяльності підприємства;
- інфляція та коливання цін на лісоматеріали;
- нецільове використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи працівниками підприємства;
- погіршення рівня лісистості на території підприємства.

Для підвищення ефективності безпекової діяльності підприємства слід сформувати систему заходів щодо протидії виявленим загрозам.

Основними загрозами для економічної безпеки підприємства було визначено лісові пожежі, чому сприяє відносно жарке літо, з періодичними грозами, що супроводжуються блискавками, які уражають дерева. До того ж основною породою є сосна, яка є легкозаймиста та зазвичай біля підніжжя соснових дерев формується легкозаймистий прошарок сухої хвої, що сприяє швидкому займанню деревостанів. Крім того, територія лісів підприємства охоплює рекреаційні території, відповідно доволі багато жителів навколишніх міст (Львів, Жовква, Червоноград тощо) навідуються до лісових масивів, нехтуючи правилами пожежної безпеки і спричиняють лісові пожежі. Вагомою загрозою, що становить критичне значення для підприємства є також незаконна вирубка лісів. Така діяльність завдає значної шкоди не тільки підприємству, а й довкіллю. Заходи щодо протидії зазначеним загрозам є доволі схожими. В основному пропонуємо такі заходи:

- патрулювання лісових масивів підприємства за допомогою дронів для попередження та виявлення фактів незаконного вирубування лісів, порушення правил пожежної безпеки та швидке виявлення порушень (локації, особи порушників тощо);
- оснащення відділу лісової охорони підприємства необхідним обладнанням для здійснення аеророзвідки та спостереження;
- формування протипожежних мінералізованих смуг, що сприятиме локалізації зони пожежі та сприятиме недопущенню масштабних пожеж;
- організація курсів підвищення кваліфікації для підвищення протипожежної кваліфікації працівників підприємства;
- організація інструктажів з пожежної безпеки, які проводитимуть працівники підприємств для школярів та місцевого населення.

Заходи, що спрямовані на протидію іншим загрозам полягатимуть у:

- проведенні регулярного (квартального, щорічного) аудиту фінансової та лісозаготівельної діяльності підприємства для виявлення фактів нецільового використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи працівниками підприємства;
- проведення контролю за рівнем заліснення (в т.ч. за допомогою дронів) територій, де проводилися суцільні рубання;
- проведення екологічного моніторингу силами відділень лісової охорони та інших структурних підрозділів підприємств.

Отож, в результаті визначення основних загроз для діяльності підприємства, було розроблено основні заходи для забезпечення економічної безпеки підприємства та підвищення ефективності його безпекової діяльності. крім того у цьому підрозділі було сформовано теоретичну модель системи управління безпековою діяльністю ДП «Львівське лісове господарство».

Висновки до другого розділу

В результаті проведення загальної характеристики досліджуваного підприємства встановлено основні функції ДП «Львівське лісове господарство»: заготівля високоякісної деревини в процесі ведення рубань головного користування; здійснення охорони та діяльності щодо збереження лісів, включно із лісовою фауною; належний захист лісів, що знаходяться на території державного підприємства, включаючи комплекс заходів щодо протидії природним катаклізмам (повені, паводки) та техногенним небезпекам (лісові пожежі) тощо.

Визначено основні принципи сталого лісокористування, які сповідує підприємство та визначено, що для реалізації цих принципів підприємство застосовує певні види діяльності, зокрема: рубання головного користування; рубання санітарного призначення; рубання для лісовідновлення; рубання для переформування; ландшафтні рубання.

Результати аналізу господарської діяльності підприємства продемонстрували, що за досліджуваний період 2019-2021 рр. баланс підприємства не вважався абсолютно ліквідним.

Розраховано інтегральний показник очікуваного впливу дестабілізуючого чинника, за допомогою використання такого алгоритму: визначення ймовірності настання загрози, оцінки можливого дестабілізуючого впливу та експертного оцінювання.

Визначено основні загрози для економічної безпеки підприємства, а саме: лісові пожежі; незаконна вирубка лісів; інфляція та коливання цін на лісоматеріали; перенасичення ринку даною продукцією; нецільове використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи працівниками; погіршення рівня лісистості на території підприємства; забруднення довкілля внаслідок господарської діяльності підприємства; воєнні загрози.

Запропоновано основні заходи для удосконалення безпекової діяльності підприємства, серед яких: патрулювання лісових масивів підприємства за допомогою дронів; оснащення відділу лісової охорони підприємства необхідним обладнанням для здійснення аеророзвідки та спостереження; формування протипожежних мінералізованих смуг; організація курсів підвищення кваліфікації для підвищення протипожежної кваліфікації працівників підприємства; організація інструктажів з пожежної безпеки, які проводитимуть працівники підприємств для школярів та місцевого населення тощо.

ВИСНОВКИ

Встановлено теоретичний зміст поняття «безпека». З'ясовано, що сучасне безпекознавство як галузь науки починає формуватись наприкінці ХХ ст., відповідно для нього є характерним посилення ролі економічної та інформаційної безпек.

Запропоновано алгоритм для формування теоретичної моделі безпекової діяльності підприємства, що передбачає кілька етапів, зокрема: формування системи цілей безпекової діяльності; моніторинг рівня безпеки підприємства та агресивності зовнішнього середовища; формування системи цілей безпекової діяльності; налагодження співпраці та взаємодії із зовнішніми суб'єктами безпеки; розроблення альтернативних варіантів досягнення цілей; визначення оптимальних варіантів досягнення цілей через внутрішні та зовнішні резерви та можливості; реалізація оперативних, тактичних і стратегічних рішень у сфері безпекової діяльності; контроль та оцінка результатів.

Ідентифіковано основні функції ДП «Львівське лісове господарство»: заготівля високоякісної деревини в процесі ведення рубань головного користування; здійснення охорони та діяльності щодо збереження лісів, включно із лісовою фауною; належний захист лісів, що знаходяться на території державного підприємства, включаючи комплекс заходів щодо протидії природним катаклізмам (повені, паводки) та техногенним небезпекам (лісові пожежі) тощо.

В результаті використання розробленого алгоритму (визначення ймовірності настання загрози, оцінки можливого дестабілізуючого впливу та експертного оцінювання), розраховано показники очікуваного впливу дестабілізуючого чинника.

Встановлено перелік загроз для економічної безпеки підприємства, а саме: лісові пожежі; незаконна вирубка лісів; інфляція та коливання цін на лісоматеріали; перенасичення ринку даною продукцією; нецільове використання коштів підприємства окремими структурними підрозділами чи

працівниками; погіршення рівня лісистості на території підприємства; забруднення довкілля внаслідок господарської діяльності підприємства; воєнні загрози.

Запропоновано основні заходи для удосконалення безпекової діяльності підприємства, серед яких: патрулювання лісових масивів підприємства за допомогою дронів; оснащення відділу лісової охорони підприємства необхідним обладнанням для здійснення аеророзвідки та спостереження; формування протипожежних мінералізованих смуг; організація курсів підвищення кваліфікації для підвищення протипожежної кваліфікації працівників підприємства; організація інструктажів з пожежної безпеки, які проводитимуть працівники підприємств для школярів та місцевого населення тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізм зміцнення. Львів : Арал, 2012. 384 с.
2. Верескля М. Р., Лихолат С. М., Мельник А. О. Маркетингова діяльність замовника у процесі організації публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4302>
3. Глебова А. О. Формування системи стратегічного управління економічною безпекою на підприємстві. *Молодий вчений*. 2015. № 11(2). С. 35–40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_11%282%2910
4. Гобела В. В. Теоретичний аналіз екологізації як суспільно-економічного феномену. *Ефективна економіка*. 2019. №6. С. 1–7. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3075>
5. Гобела В. В., Дудюк В. С., Гобела В. М. Забезпечення еколого-економічної безпеки у посткризовий період. *Вісник НЛТУУ*. 2021. Том 31. № 5. С. 79–83. <https://doi.org/10.36930/40310512>.
6. Господарський Кодекс України : Закон України від 13.02.2020 р. №436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
7. Гук О. В. Стратегічне управління економічною безпекою як спосіб запобігання падіння економічної безпеки у підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 6 (22). С. 193–198. URL : <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/193.pdf>
8. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава*. 2019. №12. С. 61–65.
9. Діденко Є. О. Управління економічною безпекою підприємства на основі формування стратегії його безпечного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 5 (168) С. 35–40.
10. Дмитрук Є. В. Визначення стратегії фірми в залежності від сили та напряму впливу репутації підприємства на рівень його економічної

- безпеки. *Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2010. №8 (150). С. 358–364.
11. Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємництва : навчальний посібник. Київ, 2013. 239 с.
 12. ДП «Львівське лісове господарство». Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства : веб-сайт.URL: <https://lvivlis.gov.ua/>
 13. Економічна безпека підприємства : підручник / А. М. Штангрет, М.М. Караїм, О.В. Халіна, Х.О. Мандзіновська; за заг. редакцією А. М. Штангрета. Львів : УАД, 2016. 284 с.
 14. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління : монографія. Львів : «ЛігаПрес», 2012. 431 с.
 15. Картузов Є. П. Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10. С. 115–123.
 16. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємництва: сутність та механізм забезпечення. Київ : Лібра, 2013. 280 с.
 17. Кокнаєва М. О. Особливості формування методичного інструментарію дослідження фінансово-економічної безпеки торговельних підприємств. *Економічний часопис – XXI*. 2012. № 5–6. С. 53–55.
 18. Коляденко І.І. Наукові підходи до сутності стратегічного управління економічною безпекою. *Бізнес-навігатор*, 2018. № 2-2 (45). С. 7–10.
 19. Линник О. І. Стратегія економічної безпеки підприємства як фактор зменшення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. *XIII. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва*. 2013. № 67 (1040) С. 159–169.
 20. Мельник С. І. Визначення основних чинників впливу на фінансову надійність в контексті управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.-economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7361>. (дата звернення 24.03.2023).
 21. Михаліцька Н.Я., Гримак А.В., Цвайг Х.І., Кушнір Л.П. *Економіка і фінанси підприємства: підручник*. Львів: ЛьВДУВС, 2014. 700 с.

22. Міжнародна торгівля : підручник / За ред. Ю.Г. Козака. Київ-Катовіце-Краків : ЦУЛ, 2015. 272 с.
23. Молодецька О. М. Методологічні особливості оцінки техніко-економічної безпеки підприємств. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2013. № 7(2). С. 313–322.
24. Олійничук О. І. Обліково-інформаційне забезпечення формування економічної безпеки підприємства. *Вісник Житомирського Державного технологічного університету. Серія: економічні науки*. 2015. № 1 (71). С. 41–46.
25. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення. *Економіка і фінанси*. 2014. С. 176–183.
26. Піщур Я. С., Гобела В. В. Теоретико-методологічний аналіз процесу формування оптимальної системи управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2018. Випуск 1. С. 227–335. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/996>
27. Рзаєва Т. Г. Підходи та показники оцінки фінансової безпеки підприємства за умов конкурентного середовища. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 2(2). С. 246–251.
28. Сич О.А. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні падіння економічної безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 333–339. URL : <http://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/78.pdf>
29. Сорокіна І. В. Теоретико-методологічні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. №12(102). С. 114–122.
30. Статистична інформація. Державна служба статистики України – веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 26.03.2023).
31. Франчук В. І. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності : підручник. Львів : ЛьвДУВС, 2015. 236 с.

32. Фролова Л. В. Концептуальні положення забезпечення економічної безпеки підприємств. *Культура народів Причорномор'я. Економічні науки*. 2013. № 257. С. 201–204.
33. Халіна О. В. Ключові аспекти забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Бізнес-інформ*. 2015. №1. С. 263–267.
34. Черевко О. В. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3302>
35. Штангрет А. М. Основи економічної безпеки підприємств : навчальний посібник. Львів : УАД. 2013. 284 с.